

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 3. europaudvalgsmøde

Dato: fredag den 15. oktober 2021

Tidspunkt: kl. 14.00

Sted: vær. 2-133

Til stede: Jens Joel (S), Anne Sophie Callesen (RV), Søren Søndergaard (EL), Kim Valentin (V), Alex Ahrendtsen (DF), Peter Seier Christensen (NB) og Mette Thiesen (NB).

Desuden deltog: Finansminister Nicolai Wammen, udenrigsminister Jeppe Kofod, transportminister Benny Engelbrecht og udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfaye.

Henrik Møller fungerede som formand under hele mødet.

L Punkt 1. Henvisning af Kommissionens lovpakke om bekæmpelse af hvidvask (Erhvervsudvalget):

EUU alm. del (20211) – Bilag 17 (brev vedr. behandling af EU-lovgivningspakke om bekæmpelse af hvidvask)

EU-note (20201) – E 43 (EU-nyt: Kommissionens hvidvaskpakke)

Punktet blev behandlet for lukkede døre.

Punkt 2. Uformel videokonference for økonomi- og finansministre den 28. oktober 2021

EUU alm. del (20211) – Bilag 19 (kommenteret dagsorden)

Finansministeren forelagde punkterne til orientering og henviste generelt til samlenotatet.

1. Implementering af genopretningsfaciliteten (RRF) og rådsimplementerende beslutninger om EU-landenes genopretningsplaner

– *Status/udveksling af synspunkter*

KOM (2020) 0408, KOM (2021) 0608, KOM (2021) 0624, KOM (2021) 0625

KOM (2020) 0408 – KOM (2020) 0408 – svar på spm. 1 om

genopretningsplanens påvirkning på modtagerlandenes bruttogæld, fra finansministeren

KOM (2020) 0408 – KOM (2020) 0408 – svar på spm. 2 om, hvordan udpeges de grønne og digitale projekter fra dansk side, der forventes finansieret gennem genopretningsfonden (Recovery and Resilience Facility), fra finansministeren

KOM (2020) 0408 – KOM (2020) 0408 – svar på spm. 3 om anvendelse af midler fra EU's genopretningsfond, fra finansministeren

KOM (2020) 0408 – KOM (2020) 0408 – svar på spm. 4 om efterlevelse af alle kriterierne indeholdt i art. 3 i forordningen om genopretningsfaciliteten, fra finansministeren

KOM (2020) 0408 – KOM (2020) 0408 – svar på spm. 5 om kommunikation om anvendelse af midler, fra finansministeren

KOM (2020) 0408 – KOM (2020) 0408 – svar på spm. 6 om manglende information af Europaudvalget om budgettering af midler, fra finansministeren

KOM (2020) 0408 – KOM (2020) 0408 – svar på spm. 7, om hvorfor regeringen ikke har et eneste initiativ vedrørende børn og uddannelse i genopretningsplanen indsendt til EU-Kommissionen, fra børne- og undervisningsministeren

KOM (2020) 0408 – KOM (2020) 0408 – svar på spm. 8, om manglende dialog og høring af interessenter i uddannelsessektoren forud for indleveringen af genopretningsplanen, fra børne- og undervisningsministeren

KOM (2020) 0408 – KOM (2020) 0408 – svar på spm. 9 om, hvordan processen og kontrolmekanismen er i forbindelse med udbetalinger til medlemslandene under genopretningsfaciliteten, fra finansministeren

KOM (2020) 0408 – Bilag 9 (Danmarks genopretningsplan iht. EU's genopretningsfacilitet)

EU-note (20201) – E 34 (EU-note af 15/4-21 om det europæiske semester og genopretningsplanen)

EU-note (20201) – E 16 (EU-nyt af 11/12-20 om løsning på budgetveto)

KOM (2020) 0408 – Bilag 8 (kopi af svar fra FIU vedr. skitsen til genopretningsplanen)

KOM (2020) 0408 – Bilag 6 (kopi af svar i FIU om dansk genopretningsplan om anvendelse af midler fra genopretningsfaciliteten)

KOM (2020) 0408 – Bilag 5 (Kopi af svar i FIU om udbetaling af midler fra genopretningsfaciliteten)

KOM (2020) 0408 – Bilag 4 (kopi af svar i SAU om forhandlingerne om genopretningsfonden i forhold til økonomisk støtte og EU's sortliste)

Videokonference 28/10-21 – Bilag 1 (samlenotat)

Videokonference 26/7-21 – Bilag 2 (skriftlige forelæggelse af vk økofin 26/7-21)

EUU alm. del (2020) – Bilag 401 (udvalgsmødereferat side 1098, FO vedr. genopretningsfaciliteten forelagt EUU 16/6-20)

Finansministeren: Ecofin-rådet skal igen gøre status over implementeringen af genopretningsfaciliteten og godkende rådsimplementerende beslutninger for 3 landes genopretningsplaner. Kommissionen har siden juni løbende fremlagt vurderinger og forslag til beslutninger om de enkelte EU-landes genopretningsplaner. Rådet har indtil nu godkendt forslag fra 19 lande.

På det kommende ecofinrådsmøde er der lagt op til at behandle Kommissionens forslag til rådsbeslutning om tre lande, nemlig Estland, Finland og Rumænien. Forslagene skal efterfølgende godkendes formelt i skriftlig rådsprocedure, da ecofinrådsmødet er et uformelt, virtuelt møde, hvor der ikke træffes formelle beslutninger.

Alle tre planer får topkarakter af Kommissionen på de fleste kriterier, herunder de vigtige kriterier om klimamål, og planerne får en samlet positiv vurdering. Topkarakter på de fleste kriterier er en nødvendig betingelse for en samlet positiv vurdering.

Kommissionen vurderer bl.a., at alle tiltag i planen opfylder »do no significant harm«-princippet om ikke at gøre væsentlig skade. Udgifterne til klimatiltag udgør mellem 41-50 pct. af de respektive planer, det vil sige over kravet om mindst 37 pct. Udgifterne til digitale tiltag udgør mellem 21-27 pct., det vil sige over kravet om mindst 20 pct.

Flere af planerne indeholder klimatiltag såsom energieffektivisering af bygninger og mere bæredygtig transport. Planerne prioriterer også tiltag til mere digitalisering af den offentlige administration og sundhedsvæsenet.

Kommissionen vurderer, at de tre planer desuden opfylder kravet om at adressere alle eller størstedelen af de landespecifikke anbefalinger i det europæiske semester i 2019 og 2020.

For Estland vurderer Kommissionen bl.a., at planen følger op på landeanbefalinger vedrørende bedre adgang til sundhedsvæsenet og stærkere rammer for hvidvaskbekæmpelse. Planen følger også op på anbefalingerne på det sociale område, herunder med tiltag til at styrke det sociale sikkerhedsnet og sikre mere løngennemsigthed for at reducere lønforskellene mellem køn.

For Finland vurderer Kommissionen bl.a., at planen følger op på landeanbefalinger om at sikre et mere robust sundhedsvæsen samt styrke tilsyn af håndhævelse på hvidvaskområdet. Planen følger også op på anbefalingen om at forbedre den aktive arbejdsmarkedspolitik, herunder ved at styrke videreuddannelse samt anbefalingen om at fremme investeringer i forskning og innovation.

3. europaudvalgsmøde 15/10 2021

For Rumænien vurderer Kommissionen bl.a., at planen adresserer landeanbefalinger om at forbedre holdbarheden og kvaliteten af de offentlige finanser og pensionssystemet samt tiltag til at sikre lige adgang til uddannelse for børn, herunder med fokus på børn fra udsatte grupper. Den rumænske plan følger også op på landeanbefalinger om reform af den offentlige administration og retsvæsnets net, herunder for at bekæmpe korruption. Planen indeholder f.eks. tiltag, der skal styrke retsvæsnets uafhængighed, kvalitet og effektivitet. Rumænien vil også øge indsatsen imod korruption, herunder ved en ny strategisk handlingsplan og ved at styrke kapaciteten i relevante institutioner samt forbedre gennemsigtigheden i nationale offentlige udbud. Det er positivt, at den rumænske plan følger op på relevante anbefalinger om god offentlig forvaltning. Effektiv implementering af disse tiltag er naturligvis essentiel. Det har vi også påpeget fra dansk side.

Regeringen kan tilslutte sig Rådets ventede godkendelse af Estlands, Finlands og Rumæniens planer i overensstemmelse med mandatet hentet i Europaudvalget den 8. juli 2021 forud for ecofin-rådsmødet den 13. juli 2021. De øvrige EU-lande ventes også at kunne støtte rådsbeslutningen for de tre lande.

Regeringen er særlig optaget af, at alle landes planer leverer konkret handling i forhold til den grønne omstilling. Regeringen finder det meget vigtigt, at landene efterlever EU's fundamentale rettigheder og retsstatsprincippet. Vi lægger her stor vægt på, at Kommissionen anvender alle tilgængelige instrumenter til at sikre overholdelse af disse principper. Det gælder særligt retsstatsmekanismen, som etablerer en forbindelse mellem retsstatsprincippet og udbetalinger af EU-midler. Jeg understregede endnu en gang på det seneste ecofin-rådsmøde den 5. oktober 2021 behovet for efterlevelse af retsstatsprincippet og i den forbindelse vigtigheden af, at genopretningsplanerne effektivt følger op på relevante landespecifikke anbefalinger.

Jeg kan til udvalget oplyse, at jeg har taget spørgsmålet om retsstatsprincippet op på fire møder i Ecofin-rådet, og alle i EU er dermed helt på det rene med, hvad regeringen og Folketinget mener om disse spørgsmål. Det er mit indtryk, at de meget klare meldinger fra Danmark og andre nordeuropæiske lande i Ecofin-rådet er med til at styrke Kommissionens mandat i det vigtige arbejde med retsstatsprincippet.

Godkendelse af Estlands, Finlands og Rumæniens plan vil bringe det samlede antal godkendte planer op på 22. Der udestår derefter 5 planer, der ventes behandlet i sidste kvartal af 2021 og eventuelt senere.

Når et lands plan er godkendt, kan der anmodes om forudbetaling af 13 pct. af landets midler. Kommissionen har på nuværende tidspunkt foretaget forudbetalinger til flere lande, herunder Danmark. De resterende midler udbetales de kommende år i rater, i takt med at landene opnår de aftalte mål og milepæle. Efter opnåelse af milepæle og mål kan et land på halvårlig basis anmode Kommissionen om udbetaling af direkte støtte og/eller lån. Kommissionen vurderer anmodningen under høring af EU's økonomiske og finansielle udvalg, og alle EU-landene er repræsenteret, hvorefter Kommissionen træffer beslutning om udbetaling. Der vil altså være en løbende proces de kommende år med udbetalinger baseret på overvågning af landenes fremskridt.

Kim Valentin: Fremlæggelsen gav svar på en række af mine spørgsmål.

Denne sag er et godt eksempel på, hvor vi kunne bruge ministerens tid lidt anderledes. Vi har jo hørt om planerne rigtig mange gange. Jeg kunne godt tænke mig at tale om den 1,5 milliard kr., Danmark fik udbetalt i september. Hvad skal de penge gå til, og er de allerede ude at arbejde?

Jeg sender desuden en række tekniske spørgsmål på skrift.

Finansministeren: Udbetalingen til Danmark er ikke øremærket specifikke initiativer. De samlede midler, som Danmark modtager, går til at finansiere aftalerne indgået mellem regeringen og Folketingets partier inden jul. En række aftaler, bl.a. den grønne skattereform, er med til at fremme den grønne omstilling, og jeg vil gerne i den sammenhæng takke Venstre for et godt samarbejde. Det samlede beløb indgår i vores løbende budgettering, og vi har altså modtaget den første rate. Det er selvfølgelig vores klare forventning, at vi også vil modtage de øvrige midler, helt som planlagt.

2. Eventuelt

Polen og retsstatsprincippet

Finansministeren: Selv om det ikke er på dagsordenen for det kommende ecofinrådsmøde, vil jeg gerne knytte en kommentar til retsstatsprincippet og den seneste udvikling i Polen, hvis genopretningsplan endnu ikke er vurderet af Kommissionen og behandlet af Ecofin-rådet.

Vi har en berettiget forventning om, at alle lande overholder de regler, vi i fællesskab er blevet enige om. Retsstatsprincippet er selve fundamentet for vores samarbejde i EU. Afgørelsen fra den polske forfatningsdomstol i sidste uge er derfor meget bekymrende. Der bør være en meget stærk sammenhæng mellem efterlevelse af retsstatsprincippet og adgang til EU-midler. Jeg synes grundlæggende ikke, at vi skal betale til lande, der ikke lever op til retsstatsprincippet.

Jeg ved, at Kommissionen ser med meget stor alvor på den polske dom og forsøger at opretholde et maksimalt pres på Polen i den nuværende situation. Hvad angår den polske genopretningsplan pågår der fortsat bilaterale drøftelser mellem Kommissionen og Polen. Det er uklart, hvornår Kommissionens forslag er klar, og hvornår Ecofin-rådet skal behandle sagen.

Jeg forventer, at Kommissionen vurderer Polens plan grundigt og først kommer med en positiv vurdering, når Polen har leveret tilstrækkeligt, også i forhold til retsstatsprincippet. Jeg forventer, at Kommissionen stiller krav om, at den polske plan skal følge tilstrækkeligt op på en væsentlig del af landeanbefalingerne, særlig relateret til retsstaten, og at Kommissionen insisterer på effektive kontrolsystemer for at imødegå svindel, korrupsion og interessekonflikter med de midler, som skal udbetales.

Vi støtter Kommissionen og fortsætter med at lægge pres på Polen med vores klare holdning til retsstatsprincippet. Spørgsmålet om Polen og retsstatsprincippet er højt på dagsordenen i EU og ikke mindst i vores ligesindede lande. Vi vil fra dansk side fortsat lægge pres på Polen. Ingen er i tvivl om, hvad den danske regering mener i denne sag.

Søren Søndergaard: Det er fuldstændig korrekt, at der er sket en epokegørende udvikling, siden vi behandlede mandatet sidst. Nu sagde ministeren ganske vist, at Polen ikke er på dagsordenen,

men kan ministeren bekræfte, at den fungerende hollandske premierminister, Mark Rutte, vil opfordre til, at man tager punktet op, og at Kommissionen ikke bør godkende Polens genopretningsplan. Det sker på baggrund af en vedtagelse, som blev truffet i det hollandske senat for nylig.

Siden vi talte om Polen sidst, har den polske forfatningsdomstol meddelt, at de ikke behøver følge EU-Domstolens afgørelser. Det kan man synes om, hvad man vil, men det betyder jo, at vi ikke har nogen garanti for, hvad der vil ske med udbetalte midler, der efterfølgende viser sig at være udbetalt i strid med reglerne. Derfor vil jeg gerne vide, om jeg forstod ministeren korrekt: Giver man fra dansk side under ingen omstændigheder tilsagn om så meget som én eneste krone til Polen – og slet ikke 13 pct. – så længe det er uafklaret, hvorvidt de selv føler, at de er forpligtede til at følge EU-Domstolens afgørelser?

Alex Ahrendtsen: Polens højesteret har vurderet, om der er nogen mekanismer, paragraffer eller regler, som strider imod den polske grundlov. Har den tyske højesteret ikke gjort det samme i adskillige tilfælde? Og har den danske højesteret ikke også gjort det i enkelte tilfælde? Hvorfor mener ministeren og regeringen, at denne sag er så meget anderledes?

Finansministeren: Jeg vil ikke gå ind i en nærmere analyse af, hvad den tyske forbundsdomstol har taget stilling til. Det er rigtigt, at der har været rejst sager herhjemme. Men situationen i Polen er efter regeringens opfattelse dybt alvorlig. Der kan ikke være tvivl om, at afgørelsen fra den polske forfatningsdomstol er bekymrende. Vi har naturligvis en forventning om, at alle lande overholder de regler, vi i fællesskab er blevet enige om. Retsstatsprincippet er selve fundamentet for vores samarbejde i EU.

Der bliver spurgt til det hollandske senats afgørelse, hvor man stiller en række spørgsmål til Polens ageren og lægger op til en drøftelse af, hvilke konsekvenser denne ageren skal have. Mark Rutte deltager ikke på ecofinrådsmødet, men den hollandske finansminister vil muligvis bringe det op. Man skal dog huske på, at Polens genopretningsplan ikke er på dagsordenen for mødet i morgen. Kommissionen og Polens drøftelser er ikke nået til vejs ende endnu, og de seneste begivenheder i Polen har sandsynligvis ikke gjort arbejdet med at nå en fælles forståelse lettere – for at sige det diplomatisk.

Regeringens holdning er fuldstændig klar: Der bør være en meget stærk sammenhæng mellem efterlevelse af retsstatsprincippet og adgang til EU-midler. Jeg synes grundlæggende ikke, at vi skal betale til nogen, der ikke lever op til retsstatsprincipperne. Jeg forventer derfor, at Kommissionen vurderer Polens plan grundigt og først kommer med en positiv vurdering, når der er leveret tilstrækkeligt, hvad angår landeanbefalinger relateret til retsstatsprincippet. Regeringen støtter derfor Kommissionen, og vi fortsætter med at lægge pres på Polen med vores klare holdninger til retsstatsprincippet, både generelt og i relation til genopretningsplanerne. Jeg forventer, at Kommissionen først kommer med et forslag, når man er forvisset om, at Polen lever op til sine forpligtelser.

Alex Ahrendtsen: Det er med al respekt for dårligt, at regeringen ikke har foretaget en juridisk analyse. Sagen er ganske enkelt den, at hvert land i Europa har en forfatning, og forfatningerne står over alt, dermed også over EU-reglerne og retsstatsprincippet. Lad mig derfor spørge på en anden måde: Hvis EU-regler på et eller andet tidspunkt strider imod den danske grundlov, er det så

regeringens politik og holdning, at Danmark skal efterleve EU-reglerne, eller vil man sørge for, at grundloven bliver overholdt?

Søren Søndergaard: Jeg kan høre, jeg har en meget anden opfattelse af den polske dom end Alex Ahrendtsen. Den kan overhovedet ikke sammenlignes med dommen efter Maastricht ved den danske højesteret.

Vi er somme tider henvist til at leve af de rygter, der falder forbi vores bord. Et af de rygter er, at Kommissionen er indstillet på at udbetale 13 pct. til Polen, mod at Polen underskriver en accept af en række kriterier, der kan udgøre en garanti for, at resten af midlerne kan tilbageholdes, hvis Polen ikke overholder retsstatsprincippet. Jeg mener, at den polske domstols afgørelse viser, at der ikke er grund til at udbetale de 13 pct. Jeg forstår, at det ikke skal diskuteres i morgen, så lad os sige, at vi vender tilbage til emnet, inden det skal diskuteres. Jeg regner med, at regeringen ikke vil give tilsagn om udbetaling af nogen som helst penge til Polen, før det er betrygget, at Polen overholder retsstatsprincippet – ikke bare på papiret, men også i praksis.

Finansministeren: Man ikke kan udbetale midler til lande, før deres planer er godkendt. Polens plan er ikke godkendt – den er heller ikke fremsendt endnu. Der pågår forhandlinger mellem Kommissionen og Polen, som er blevet endnu vanskeligere med de seneste begivenheder.

Til Alex Ahrendtsen: Jeg har ingen grund til at antage, at man skulle komme i den situation, du beskriver. Såfremt man skulle komme det, hører det under justitsministerens ressort.

Alex Ahrendtsen: Dette er en principiel diskussion, som ikke kun vedrører Polen. Den vedrører Danmark og alle lande i Den Europæiske Union. Derfor synes jeg, det er lidt bekymrende, at regeringen tager så nonchalant på det og egentlig bare lader sig føre af mediestrømmen. Ingen af os taler polsk, ingen af os kender den polske grundlov, ingen af os kender baggrunden for den polske højesterets vurdering. Det er jo ikke den polske regering, der har sagt dette, men den polske højesteret.

Og vi kan havne i en tilsvarende situation i Danmark, hvor den danske højesteret trækker nødbremsen og siger: Dette kan indeholdes i grundlovens § 19 og § 20, og derfor bliver vi nødt til at sige: Den går ikke længere, EU. Derfor synes jeg, det er bekymrende, at regeringen ikke har foretaget de juridiske analyser, der er nødvendige for at træffe den rigtige beslutning. Så endnu en gang bliver jeg nødt til at spørge: Mener regeringen, at den danske grundlov står over alle EU's regler, eller gør den ikke?

Finansministeren: Jeg synes, begivenhederne i Polen er meget bekymrende. Jeg kan forstå, at Dansk Folkeparti ikke synes det – det må man selv forklare sig ud af. Den polske domstolsafgørelse betyder i virkeligheden, at de fælles aftaler i EU kan underkendes af politiske beslutninger i Polen. Det er en forudsætning, at medlemslandene overholder vores fælles aftaler, hvis EU skal fungere.

Jeg har ikke kendskab til nogen forestående problemer, hvad angår hypotetiske konflikter mellem den danske grundlov og EU-beslutninger. Hvis man ønsker en grundlæggende debat om det juridiske i den sag, vil jeg henvise til justitsministeren.

Alex Ahrendtsen: Jeg har stillet et skriftligt spørgsmål om netop dette i sidste uge, og jeg forventer selvfølgelig, at der kommer et svar fra Justitsministeriet. Jeg synes bare, det er bekymrende, at man ikke har gjort det forarbejde selv, når regeringen nu har det store juridiske apparat til rådighed.

Ministeren skyder os i skoene, at vi ikke finder situationen i Polen bekymrende. Det har intet med sagen at gøre. Jeg forsøger at rejse en principiel diskussion om forholdet mellem EU-lovgivningen og de respektive landes grundlove og dermed også Danmarks. Tyskland har adskillige gange trukket i håndbremsen. Danmark har gjort det. Nu har Polen også gjort det. Tyskland må gerne, men Polen må ikke, og vi har ikke fået nogen forklaring på, hvorfor disse sager adskiller sig så voldsomt fra hinanden. Det er dybt bekymrende. Det er simpelthen ikke godt nok. Jeg har oplevet det før, da statsministeren i forbindelse med sagen i Ungarn ikke havde gjort det analytiske forarbejde. Det juridiske forarbejde er nødvendigt for, at udvalget kan være trygge ved at sende regeringen til Bruxelles, når der skal tages store beslutninger, der kan ende med at blive en boomerang for Danmark. Er ministeren slet ikke bekymret for at tage af sted uden at have det juridiske arbejde bag sig?

Finansministeren: Jeg tror lige, vi skal huske på, hvad der er på dagsordenen i morgen. Jeg skal være med til at godkende tre landes genopretningsplaner. Polen er ikke et af de lande, der skal godkendes. Polen er ikke på dagsordenen. Jeg er bekymret for det, der sker i Polen, og jeg tror, det er rigtig vigtigt, at vi i fællesskab i EU gør det meget klart for polakkerne, at retsstatsprincippet er et helt basalt princip, vi bygger EU-samarbejdet på. Jeg har fuld tillid til, at mine kolleger i regeringen følger udviklingen på de områder, som Alex Ahrendtsen henviser til. Så nej, jeg deler ikke Alex Ahrendtsens bekymring.

Alex Ahrendtsen: Ministeren bragte selv Polen op, så det er vel meget naturligt, at medlemmerne her i Europaudvalget deltager i den diskussion og ikke bare siger ja og amen, især når det gælder en så principiel diskussion. Det er ikke godt nok, at man vil fare ud med straf og pisk, når vi ikke kender til baggrunden for det. Det er det, jeg reagerer på. Nu får vi et juridisk notat på det, og så må vi se, om vi skal have ministeren eller statsministeren ind.

Finansministeren: Det er helt fair og i orden, at man stiller spørgsmål, og at vi har denne diskussion. Jeg ville blot præcisere, hvad vi skulle behandle på det møde, som jeg skal deltage i.

3. Siden sidst

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

Punkt 3. Rådsmøde nr. 3819 (udenrigsanliggender) den 18. oktober 2021

EUU alm. del (20211) – Bilag 19 (kommenteret dagsorden)

Udenrigsministeren forelagde alle punkter til orientering.

1. EU's Østlige Partnerskab

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3819 – Bilag 1 (samlenotat side 2)

Videokonference 22/4-20 – Bilag 2 (Skriftlig forelæggelse af 21/4-20 vedr. EU's Østlige Partnerskab)

Udenrigsministeren: Første punkt på dagsordenen er en drøftelse af EU's tilgang til det Østlige Partnerskab forud for topmødet med de fem partnerlande – Armenien, Aserbajdsjan, Georgien, Moldova og Ukraine – den 15. december 2021.

Bekræftelsen af EU's fortsat store engagement i regionen er vigtig, også i lyset af det pres flere af vores østlige naboer oplever fra Rusland. Derfor er der i EU-kredsen bred og stærk opbakning til, at topmødet nu endelig finder sted, og at EU sammen med partnerlandene får vedtaget nye prioriteter, som kan give retning og fornyet momentum i samarbejdet.

Fra dansk side taler vi for at fastholde et højt ambitionsniveau med fokus på reformer, der kan understøtte demokrati og retsstatsudviklingen i landene. Reformerne skal også bidrage til at styrke landenes modstandskraft og deres forankring i det europæiske værdifællesskab. Det skal samtidigt fortsat være et meritbaseret samarbejde, hvor de lande, der gør størst fremskridt, også bliver anerkendt for det.

Lige nu blæser der positive vinde i Moldova, hvor præsidenten, regeringen og et flertal i parlamentet er forpligtet på gennemførelsen af reformer og ønsker styrket samarbejde med EU. Det skal vi være klar til at støtte med et stærkere engagement over en bred kam, inklusive på det grønne. Jeg talte selv med Moldovas udenrigsminister, Nicu Popescu, i tirsdags og gav udtryk for, at Danmark er klar til at øge samarbejdet med Moldova – også bilateralt. Herunder at Danmark gennem Den Ny Demokratifond har lanceret et medieprogram til 1,5 mio. kr., som skal fremme mediefrihed og mediepluralisme i Moldova.

Samtidig er der bekymrende udviklinger i andre af partnerlandene, når det kommer til efterlevelsen af retsstatsprincipper, kampen mod korruption og vilkår for civilsamfundet, bl.a. i Georgien, der tidligere har leveret stærkt på reformer og tilnærmelsen til EU, men som nu er ramt af øget politisk uro og polarisering. Her skal vi stå fast og kræve, at landene lever op til de værdier, der ligger til grund for partnerskabet.

Det er vigtigt, at befolkningerne i partnerlandene kan se og mærke fordelene af tilnærmelsen til EU. På kort sigt betyder det, at vi skal hjælpe landene gennem covid-19-krisen – ikke mindst med vacciner, hvor Danmark som bekendt har leveret 500.000 doser til Ukraine. Men EU skal også støtte

landene i deres økonomiske genopretning oven på krisen. Der lægges derfor op til vedtagelse af en ny investeringsplan.

Partnerskabet inkluderer seks østlige nabolande, men det er kun de fem, der ventes at deltage ved topmødet i december. Den belarusiske præsident, Aleksandr Lukasjenko, har i juni suspenderet Belarus' deltagelse i Det Østlige Partnerskab. Det er vigtigt for mig, at vi i lyset af Lukasjenkos beslutning samt grove undertrykkelse af befolkningen giver det belarusiske civilsamfund mulighed for fortsat at blive hørt i EU. Derfor skal de så vidt muligt inddrages i den kommende proces op til topmødet. Med den økonomiske hjælpepakke for et transformeret, demokratisk Belarus sender vi samtidig et klart signal om, at det ikke er EU, der har vendt befolkningen ryggen, men at vi er klar til at hjælpe befolkningen, som Lukasjenko lige nu holder i et jerngreb.

Søren Søndergaard: Der er meget stor forskel på landene i Det Østlige Partnerskab. At give penge til Aserbajdsjan er nærmest latterligt – med indtægterne fra deres energiproduktion ville de have mere end rigeligt til at forgyldte befolkningen med, hvis bare de ikke valgte at investere så ufattelig mange penge i deres militær for at kunne slås med Armenien. Så de har i hvert fald ikke brug for penge. Anderledes forholder det sig med andre lande.

Et af elementerne i det fremlagte er, at man vil yde genopretningsstøtte efter covid-19. Man nævner i den forbindelse, at der skal fokuseres på god regeringsførelse og respekt for retsstatsprincipper. Man bør hellere give det dobbelte til et land, der forsøger at sikre befolkningen demokratiske rettigheder, end kun at give halvdelen og så give den anden halvdel til et korrupt, autoritært og måske ligefrem diktatorisk styre. Vil ministeren gøre respekt for retsstatsprincipper til en betingelse for modtage genopretningsstøtte? Det ville efter min mening være godt og tiltrængt.

Udenrigsministeren: Der er ganske rigtigt stor forskel på landene i Det Østlige Partnerskab. Danmark giver f.eks. ikke penge til Aserbajdsjan. Respekt for retsstatsprincipper skal være bygget ind i alt, hvad vi foretager os, herunder i vores samarbejdet med de østlige partnere. Jo mere landene leverer på den dagsorden, der bl.a. omhandler respekt for retsstatsprincipper, grundlæggende rettigheder, jo mere omfattende bliver samarbejdet. Det er en belønningstanke, som vi fra dansk side arbejder for at styrke. Meritbaseret samarbejde er klogt. Covid-19 har ramt mange befolkninger rigtig hårdt, og EU skal være klar til at hjælpe befolkningerne, men der skal ikke slækkes på kravene til landenes magthavere og deres forpligtelser på de førnævnte områder.

Søren Søndergaard: I lyset af den negative udvikling i Ungarn og Polen når man i EU muligvis snart frem den konklusion, at retsstatsprincipperne skal knyttes til genopretningsstøtten. Skal det ikke også gælde, når man yder støtte uden for EU?

Udenrigsministeren: Jeg tror sådan set, vi er helt enige, Søren Søndergaard. Der forhandles stadig om erklæringsteksten op til topmødet, og vi arbejder sammen med ligesindede lande for, at værdier bliver et benchmark for adgangen til genopretningsstøtte og bliver et centralt element i den økonomiske plan for partnerskabet. Det er det, vi mener med meritbaseret tilgang. Der er store ting på spil: bl.a. handel, økonomisk integration, investering, adgang til finansiering. Vi har redskaber, som vi kan bruge til at omsætte vores krav, så vi forhåbentlig ser en forbedring i landene i Det Østlige Partnerskab.

Når Søren Søndergaard siger, at respekten for retsstatsprincipper skal være en forudsætning for genopretningsstøtten, lyder det, som om alt skal være i orden, før man engagerer sig i det pågældende land. Det ville nok være en farlig tilgang, for jeg tror ikke, at vi i så fald ville være i stand til at skabe den fornødne forandring. Ikke desto mindre skal vi stille krav om, at det skal gå i den rigtige retning, når vi engagerer os. Hvis ikke er vi selvfølgelig klar til at tage konsekvensen på en klog måde.

2. Golfen

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3819 – Bilag 1 (sammenotat side 4)

EUU alm. del (20191) – Bilag 193 (udvalgsmødereferat side 180, punkt vedr.

Golfen forelagt 1/11-19)

Udenrigsministeren: Dernæst lægges op til en drøftelse af den aktuelle situation i Golfen, og hvordan EU kan styrke sit engagement i regionen. Jeg forventer, at drøftelsen tager udgangspunkt i den høje repræsentant Josep Borrells nylige rejser først til Irak og senest til Saudi-Arabien, Qatar og De Forenede Arabiske Emirater.

På den baggrund mener jeg, at tiden er moden til en strategisk drøftelse i EU om, hvordan EU kan bidrage til at styrke regional sikkerhed og deeskalering i Golfen. Der er uden tvivl væsentlige udfordringer i regionen, ikke mindst Irans fortsatte overtrædelser af atomaftalen – og forhaling af forhandlingerne om aftalen – og den fortsatte konflikt og dybt alvorlige humanitære krise i Yemen. Jeg mødtes med min nye iranske kollega, Hossein Amir-Abdollahian, i margin af FN's generalforsamling i New York i september. Her udtrykte jeg min bekymring over Irans manglende efterlevelse af atomaftalen og opfordrede Iran til øjeblikkeligt at vende tilbage til forhandlingsbordet.

På den anden side har vi set nogle nye regionale dynamikker. Det gælder forsoningen i golfstaternes samarbejdsråd, GCC. Det gælder en række landes normaliseringsaftaler med Israel. Og rivalerne Iran og Saudi Arabien har mødtes til diplomatiske drøftelser. Der er tale om små skridt, men ikke desto mindre et vindue, som jeg mener, at EU bør udnytte.

Jeg vil på rådsmødet fokusere særligt på to ting: For det første skal EU intensivere sit engagement i Golfen. Ud over dialog og deeskalering ser jeg potentiale til et tættere samarbejde mellem EU og regionen om emner af fælles interesse, som eksempelvis klima og grøn omstilling. Det er selvsagt også en prioritet, at EU fastholder sit fokus på menneskerettighedsdialogen med landene.

I lyset af de fortsatte udfordringer vil jeg tale for, at EU bygger videre på indsatserne for at bidrage til mere stabilitet og sikkerhed i regionen. Danmark bidrager allerede positivt til denne dagsorden, ikke mindst med vores diplomatiske lederskab af den europæiske overvågningsmission (EMASoH) i Hormuzstrædet, som bidrager til den maritime sikkerhed i området.

For det andet vil jeg på mødet understrege, hvor vigtigt det er at fastholde fokus på Irak. Landet kan i mine øjne spille en nøglerolle i at sikre den regionale stabilitet. Den indenrigspolitiske situation i Irak er dog fortsat ustabil og kompleks. Danmark bidrager aktivt til stabiliteten i Irak, bl.a. med vores lederskab af NATO's mission i Irak og vores omfattende stabiliseringsprogram. Jeg vil på mødet igen tale for, at også EU styrker sit engagement i Irak for at understøtte udviklingen.

Søren Søndergaard: Der er meget stor forskel på de lande, som ministeren nævner. Jeg synes, det ville være relevant at vende Qatar – ikke mindst i lyset af den glædelige begivenhed, at det danske fodboldlandshold netop har kvalificeret sig til verdensmesterskaberne. Dansk Boldspil-Union, de nordiske fodboldforbund samt Amnesty International har lagt et voldsomt pres på Qatar for at få dem til at leve op til standarder vedrørende arbejdstagerrettigheder – først og fremmest at

man undlader at slå folk ihjel i tusindvis. Der har været enkelte – små – fremskridt, men langt fra, hvad man kunne have ønsket. Vil ministeren under drøftelserne rejse spørgsmålet om, hvad EU kan gøre for at få Qatar til at overholde de løfter, som man afgav, i forbindelse med at man blev værtsnation for VM? Det er nu, det skal gøres. Når først VM er afholdt, er det jo for sent.

Udenrigsministeren: På mødet skal vi diskutere en strategisk tilgang til, hvordan EU ved hjælp af sin indflydelse og økonomiske magt kan spille en rolle for at deeskalere spændinger og gøre området mere stabilt. Det er en vigtig sag, og Danmark har interesse i en fredelig udvikling i Golfen. Vi gør også selv en indsats, f.eks. i forbindelse med vores ledelse af NATO's mission i Irak.

Som nævnt havde jeg under FN's generalforsamling en god og ærlig drøftelse med den iranske udenrigsminister. Her leverede jeg det klokkeklare budskab, at Iran bliver nødt til at levere på atomaftalen JCPOA (Joint Comprehensive Plan of Action) og deres øvrige forpligtelser, så de kan bidrage til at deeskalere.

Der er dog enkelte positive takter, f.eks. i forholdet mellem Iran og Saudi-Arabien. Og Irak spiller en nøglerolle i at danne platforme for at kunne samle de forskellige interesser for at finde en fredelig løsning og deeskalere situationen i Golfen.

Som alle andre glæder jeg mig helt ufatteligt over, at vores landshold så suverænt har kvalificeret sig til VM. Ikke desto mindre er det vigtigt, at vi holder fast i vores værdier og vores holdninger over for Qatar, herunder hvad angår arbejdstagerrettigheder og ligestilling. Regeringen har fokus på menneskerettighedssituationen i Qatar såvel som i de andre lande i regionen. Da jeg under FN's generalforsamling havde møde med Qatars udenrigsminister, Mohammed bin Abdulrahman Al Thani, understregede jeg min bekymring og klare forventning om, at landet implementerer de reformer, man havde annonceret. Danmark har også lagt pres på Qatar i FN's Menneskerettighedsråd samt i EU-regi for at sætte fokus på situationen og indføre de nødvendige reformer af bl.a. arbejdsmarkedet. Vi kan gøre en større forskel i samlet flok, og det vil også være mit budskab på rådsmødet.

Kim Valentin: Adskillige steder i samlenotatet skriver ministeren »støtter«, og jeg hører det også blive sagt i den mundtlige fremlæggelse. Men ordet »støtter« svarer jo ikke til en »vægt«. Betyder »støtter«, at regeringen »lægger stor vægt på« noget?

Udenrigsministeren: Det er et vigtigt spørgsmål. Regeringen »lægger vægt på«, »støtter« og gør alt, hvad vi kan for at fremme retsstatsprincipper og de værdier, vi står for. Vi går også i dialog med dem, som vi er uenige med, og vi mener, at vi kan gøre en større forskel, når vi gør det som et samlet EU. Derfor er det vigtigt at have disse drøftelser på dagsordenen, f.eks. drøftelsen om Golfen. Vi skal gå til drøftelsen med et klart værdimæssigt ståsted, og jeg vil selvfølgelig forsøge at finde løsninger, som kan bidrage til deeskalering af situationen i Golfen.

3. Etiopien

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3819 – Bilag 1 (sammenotat side 6)

Rådsmøde 3807 – Bilag 2 (Skriftlige forelæggelse af 7/7-21 vedr. Etiopien)

Udenrigsministeren: Efterfølgende ventes en drøftelse af situationen i Etiopien med særlig fokus på den særdeles bekymrende udvikling i det nordlige Etiopien og EU's fremadrettede handlespor. Intet tyder på, at den etiopiske regering vil føre parterne tættere på forhandlingsbordet og en politisk løsning. De seneste rapporter om, at den etiopiske regering skulle have indledt en militærofensiv i det nordlige Etiopien understreger, at det går den helt forkerte vej i landet.

På rådsmødet vil jeg derfor tale for, at EU skærper presset på Etiopien. Fokus skal være på nødvendigheden af at få etableret en øjeblikkelig våbenhvile, der omfatter alle konfliktens parter. Det gælder også de eritreiske styrker, som bør trække sig fra Etiopien øjeblikkeligt. Jeg vil arbejde for, at EU stiller krav om en politisk løsning på konflikten, i samarbejde med USA, FN og Den Afrikanske Union.

Den Afrikanske Union engagerede sig tidligt i forsøget på at mægle mellem parterne, men det blev desværre ikke hilst velkommen af den etiopiske regering. Konflikten alvor påvirker den allerede alarmerende humanitære situation. Det er ekstremt vanskeligt at fragte humanitær nødhjælp ind i Tigray. EU har med begrænset succes forsøgt at etablere en humanitær luftbro, som indtil videre har haft to flyvninger til Tigray-regionen.

Den 30. september 2021 tog samarbejdet mellem den etiopiske regering og det internationale samfund en ny drejning, da Etiopien udviste syv FN-medarbejdere, herunder chefen for UNICEF, medarbejdere fra FN's humanitære kontor i landet og en ansat ved FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder, som er en nøgleperson i den igangværende undersøgelse om menneskeretlighedskrænkelser. Det er naturligvis helt uacceptabelt. Danmark og EU står sammen med FN i denne sag og har på det kraftigste opfordret den etiopiske regering til at omgøre beslutningen.

Samtidig er der rapporter om meget grove krænkelser af menneskerettighederne. Konklusionerne i den kommende rapport fra FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder og Etiopiens Menneskerettighedskommission vil være et vigtigt afsæt i bestræbelserne på at sikre ansvarlighed for menneskeretlighedskrænkelser begået under konflikten. Resultatet og den etiopiske regerings opfølgning bør danne grundlag for EU's overvejelser om det fremadrettede samarbejde med landet og om eventuel indførelse af sanktioner.

Vi har fra dansk side støttet op om undersøgelsen og arbejder for, at der også sker en systematisk opfølgning på den. På rådsmødet vil jeg også levere dette kritiske budskab.

Kim Valentin: Hvordan kan vi skærpe det internationale pres, og hvilke redskaber kan vi bruge?

Udenrigsministeren: Situationen i Etiopien er ekstremt bekymrende. Manglende humanitær adgang og beskyttelse af civile og nødhjælpsarbejdere er grundlaget for en humanitær katastrofe. Det skal løses meget snart. I Tigray er situationen allerede forfærdelig. Det er derfor vigtigt, at EU står

sammen og sender et klart signal til konfliktens parter om, at EU er parat til at tage alle udenrigspolitiske instrumenter i brug, hvis det vurderes nødvendigt og hensigtsmæssigt.

Disse instrumenter kan bl.a. være tiltag i FN's Menneskerettighedsråd, indførelse af sanktioner under EU's sanktionsregime mod menneskerettighedskrænker og justering af udviklingssamarbejdet. Der er mange instrumenter, som kan tages i brug på en klog måde, så vi opnår en fredsaftale, humanitær adgang og at hjælpe befolkningen i Tigray.

Vi skal sammen med ligesindede lande fastholde det diplomatiske pres på både Etiopien og Eritrea, og vi forsøger at bringe situationen i det nordlige Etiopien på dagsordenen i FN's Sikkerhedsråd. Der er igangsat en undersøgelse for at afklare omfanget af menneskerettighedskrænkelser begået i Tigray under konflikten, og denne samt andre undersøgelser skal komme med anbefalinger til opfølgingsarbejdet og til, hvordan man kan støtte ofre. Og der skal selvfølgelig være fokus på at forhindre, at yderligere krænkelser finder sted. Når resultatet af undersøgelsen foreligger, skal vi følge op på den med den etiopiske regering, og i den forbindelse vil vi se på, hvad de mest hensigtsmæssige skridt vil være.

4. Nicaragua

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3819 – Bilag 1 (samlenotat side 8)

Udenrigsministeren: Drøftelsen om Nicaragua vil omhandle den negative demokratiske udvikling, som vi er vidne til ikke mindst op til præsidentvalget til november.

Siden store folkelige protester brød ud i 2018, har Nicaragua befundet sig i en politisk krise. Befolkningen har oplevet markante indskrænkninger i grundlæggende rettigheder som ytrings- og forsamlingsfrihed. Politiske modstandere og flere præsidentkandidater er blevet fængslet. For et par måneder siden meddelte den nicaraguanske regering, at internationale NGO'er skulle lukke ned og forlade landet. Det omfattede også Oxfam IBIS, der måtte forlade landet efter 40 års tilstedeværelse.

Det er en bekymrende udvikling. Regeringen arbejder derfor for en EU-linje, der fastholder presset på den nicaraguanske regering for at fremme demokrati, frie valg og menneskerettigheder i Nicaragua. Sker der ingen demokratiske fremskridt i forbindelse med valget, skal EU være klar til at anvende alle instrumenter, herunder sanktioner.

Til FN's Generalforsamling prioriterede jeg derfor også at have et møde med den nicaraguanske udenrigsminister, Denis Moncada, den 22. september 2021 for bl.a. at drøfte menneskerettigheds- og demokratisituationen i landet. Jeg pointerede over for udenrigsministeren, at hvis der ikke skete markante forbedringer forud for valget den 7. november – bl.a. i form af ophør af intimidering af politiske modstandere – vil det blive meget svært for EU at betragte valget som frit og fair. Jeg fremhævede også min bekymring over udvisningen af internationale NGO'er, herunder danske Oxfam IBIS.

Søren Søndergaard: Jeg er hundrede procent enig. Det er fuldstændig uacceptabelt, at der er en tendens til, at man sætter præsidentkandidater i fængsel, når de i stedet skulle være ude at føre kampagne. Der skal slås benhårdt ned på det overalt, hvor det finder sted – også i Nicaragua.

Udenrigsministeren: Det glæder mig, at vi er enige. Jeg overleverede også et meget ærligt budskab til den nicaraguanske udenrigsminister. Det danske civilsamfund har også være engageret i landet i flere årtier, og derfor er det rigtig skidt, at den demokratiske udvikling går baglæns. Vi bør udnytte muligheden for at lægge pres på fra et samlet EU for at påvirke udviklingen i en bedre retning.

5. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

6. Siden sidst

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

Punkt 4. Rådsmøde nr. 3820 (almindelige anliggender) den 19. oktober 2021

EUU alm. del (20211) – Bilag 19 (kommenteret dagsorden)

Udenrigsministeren forelagde alle punkter til orientering.

1. Forberedelse af Det Europæiske Råd den 21. – 22. oktober 2021

– *Status/ politisk drøftelse*

Rådsmøde 3820 – Bilag 1 (samlenotat side 2)

Det Europæiske Råd 21-22/10-21 – Bilag 1 (udkast til kommenteret dagsorden)

Det Europæiske Råd 21-22/10-21 – Bilag 3 (udkast til konklusioner)

Det Europæiske Råd 21-22/10-21 – Bilag 2 (udkast til retningslinjer for konklusioner)

Udenrigsministeren: Som led i forberedelsen af mødet i Det Europæiske Råd den 21.-22. oktober 2021 vil vi på rådsmødet drøfte udkast til konklusioner for topmødet. Statsministeren har allerede i går redegjort for forventninger til topmødet, så jeg vil gøre det helt kort. Der er lagt op til en fuld topmødedagsorden med en række vigtige emner.

Først vil der være en statusdrøftelse af covid med fokus på sundheds- og vaccinesituationen. Det Europæiske Råd vil herudover drøfte erfaringerne med forskellige vaccinstrategier. Derudover vil Det Europæiske Råd bl.a. drøfte arbejdet med styrket pandemiberedskab og vaccinesolidaritet med tredjelande.

Dernæst vil der være en drøftelse af det digitale område med afsæt i Kommissionens digitale vision og målsætninger for 2030 – det såkaldte digitale kompas.

Et andet stort emne forventes at blive de stigende energipriser for gas og elektricitet. I dansk optik understreger prisstigningerne behovet for at accelerere den grønne omstilling – bestemt ikke det modsatte.

Derudover vil der være en drøftelse af migration med fokus på EU's migrationspartnerskaber i opfølgning på konklusionerne fra Det Europæiske Råd den 24.-25. juni.

Afslutningsvist vil der være en drøftelse af EU's eksterne relationer, hvor det Det Europæiske Råd vil forberede COP26 samt sende budskaber i opfølgning på COP15 om biodiversitet. Der vil samtidig være fokus på forberedelse af ASEM-topmødet (Asien-Europa-mødet) og Østlig Partnerskab-topmødet.

Alt i alt er der lagt op til et møde med en tung og vigtig dagsorden. Fra regeringens side vil vi som altid gå aktivt ind i forhandlingerne og søge at fremme danske interesser mest muligt.

Søren Søndergaard: I Folketinget har vi lige forhandlet ophævelse af rejserestriktioner. I den forbindelse kunne vi konstatere, at det går relativt godt, og der åbnes op, dér hvor vaccinen er udbredt. Men i den fattige del af verden – som udgør en ret stor del – er vaccinen kun udbredt i meget begrænset omfang. På trods af alle de donationer, der bliver givet fra bl.a. Danmark, er det ikke i

nærheden af at være nok til at sørge for, at hele verden bliver vaccineret. Der er simpelthen ikke vaccineproduktion nok – selskaberne har ikke været i stand til at øge produktionen tilstrækkeligt.

Bl.a. derfor kom statsministeren under sit besøg i Indien ud i en diskussion med folk, der ønskede, at man gjorde brug af TRIPS-waiveren, der gør det muligt at producere patenteret medicin på andre fabrikker. Det er et krav, som er stillet til både Sydafrika og USA, men bl.a. EU blokerer for det. EU blokerer for, at vi kan få vaccineret hele verden og dermed for det første få gang i samhandlen og samarbejdet i hele verden og for det andet sikre, at der ikke opstår nye mutationer. Hvordan forventer ministeren, at det vil blive bragt op på mødet, og hvad vil ministerens bidrag være til den drøftelse?

I samlenotatet er ASEM-topmødet nævnt. Måske husker ministeren, at Sombath Somphone blev bortført og forsvandt i forbindelse med ASEM-topmødet i 2012 i Laos. Det er stadigvæk et blødende sår, at myndighederne i forbindelse med et sådant møde simpelthen kan bortføre en person og så bare lade vedkommende forsvinde. Selv om sagen ikke nødvendigvis skal bringes op på forberedelsesmødet, vil jeg høre, om ministeren vil sørge for, at det bliver bragt op i forbindelse med ASEM-topmødet i november.

Udenrigsministeren: Regeringen arbejder via alle tilgængelige kanaler benhårdt på at udbrede vaccine til hele verden. Jeg er enig i det principielle synspunkt, at vi ikke er ude af covid-19-pandemien, før hele verden er ude af den. Der er stadig risiko for, at bekymrende nye varianter udvikler sig, og mange steder i verden kæmper man endnu på daglig basis mod pandemiens effekter. Derfor støtter regeringen de tiltag, der kan være med til at forøge vaccineproduktionen.

Fra dansk side har vi allerede doneret vacciner, og i år har vi lovet, at vi vil donere flere vacciner end vores befolkningstal – i omegnen af 6 millioner. Desuden har EU forpligtet sig til at donere nogle hundrede millioner vaccinedoser. Vi vil gerne gøre alt, hvad vi kan, for at øge produktionen, men der er mange flaskehalse i den proces. Det drejer sig både om værdikæderne, den fornødne viden og ingredienserne. Vi er enige om målet, men ikke om, hvordan vi når derhen.

Jeg er ikke bekendt med den sag, Søren Søndergaard nævner i forbindelse med ASEM-topmødet, og vil derfor gerne bede om et skriftligt spørgsmål, som vi kan svare på.

Søren Søndergaard: Jeg oversender et skriftligt spørgsmål om Laos-sagen.

Hvornår bliver det efter ministerens mening nødvendigt at gøre mere grundlæggende status over håndteringen af covid-19-pandemien? Diskussionen har efterhånden varet i et par år, og vi kan konstatere, at den model, man hidtil har benyttet sig af, har sikret udbredelse af vacciner i den rige del verden og ikke i resten af verden. Det har jo hele tiden være kendt, at medicinalindustrien havde interesser, som skulle forsvares. Dengang aids blev udbredt, så man bort fra medicinalindustriens interesser, fordi man vurderede, at situationen var for alvorlig, og så blev det muligt at producere kopimedicin – hvis jeg ikke husker forkert. Hvornår skal vi have en diskussion om, hvorvidt den politik, som regeringen og EU har ført i modsætningen til USA, Indien og Sydafrika, er rigtig eller ej? Forhåbentlig bliver det inden den ottende udgave af pandemien.

Udenrigsministeren: Regeringens holdning er velkendt: Vi arbejder på alle spor for at øge vaccineproduktion samt for at få leveret vacciner ikke mindst til den del af verden, som ikke er blevet vaccineret endnu. Arbejdet foregår både bilateralt og via EU og WTO, hvor drøftelserne om pro-

3. europaudvalgsmøde 15/10 2021

duktion og råmaterialer og om, hvordan vi i det hele taget får rullet produktionen ud og distribueret vacciner til hele verden, vil fortsætte. Jeg tror ikke, det er nu, at vi skal gå ind i debatten om detaljerne om, hvad der er den rigtige vej at gå, men vi er jo enige om målet: Vi skal øge vaccineproduktionen.

2. Den årlige dialog om retsstatsprincippet

– *Præsentation/ politisk drøftelse*

KOM (2021) 0700

Rådsmøde 3820 – Bilag 1 (sammenotat side 4)

Udenrigsministeren: Jeg forventer, at Kommissionen på rådsmødet vil præsentere sin anden årlige retsstatsrapport, som blev offentliggjort i juli. Derefter er der lagt op til en horisontal drøftelse af retsstatssituationen på tværs af EU med udgangspunkt i rapportens indledende kapitel og med fokus på generelle tendenser.

Polen er ikke på dagsordenen, men jeg vil som nævnt vende tilbage til den seneste udvikling under *Siden sidst*.

Den horisontale drøftelse på det kommende rådsmøde bliver efter planen fulgt op af landespecifikke drøftelser på rådsmødet i november, hvor vi vil drøfte den næste gruppe medlemslande. Som I måske husker, er processen den, at vi to gange om året drøfter fem medlemslande ad gangen.

Som I ved, er det en sag, jeg personligt går meget op i. Og det er afgørende for regeringen, at alle medlemsstater lever op til EU's grundlæggende værdier, ikke mindst retsstatsprincippet.

Kommissionens retsstatsrapport og dialogen i Rådet er vigtige redskaber til tidligere at opdage og forebygge negative tendenser, før de for alvor udvikler sig til problemer, som det er svært at rette op på.

Regeringen bakker derfor varmt op om Kommissionens initiativ til at øge monitoreringen af retsstatsprincippet gennem de årlige retsstatsrapporter. Igen i år kortlægger rapporten retsstatsudviklingen i medlemslandene og på tværs af EU på fire områder: retssystemet, antikorrupition, mediepluralisme og andre institutionelle spørgsmål.

Jeg forventer, at vi får en konstruktiv drøftelse. Jeg vil engagere mig aktivt i drøftelserne og støtte op om formatet, så det bliver videreført under fremtidige formandskaber. På den måde kan medlemslandene fortsætte med løbende at kigge hinanden i kortene og være med til at sikre efterlevelsen af retsstatsprincippet.

Kim Valentin: Jeg har en række tekniske spørgsmål til denne og flere af sagerne på rådsmødet, der er meget bredt. Enkelte af punkterne åbner faktisk op for meget store diskussioner, og det ærgerr mig, at vi ikke har bedre tid til at drøfte dem i dag. Jeg håber, at ministeren husker på en gang imellem at indkalde ordførerkredsen til nogle brede samtaler om disse meget vigtige emner.

Udenrigsministeren: Jeg har tidligere med stor entusiasme indkaldt til ordførermøder – også med Venstre – og agter at gøre det fremover for at drøfte de generelle EU-spørgsmål. Men somme tider har vi måttet aflyse et møde på grund manglende tilslutning fra ordførerne – jeg peger ikke nødvendigvis på Kim Valentin, det kan også være andre ordførere. Jeg glæder mig ikke desto mindre over, at Kim Valentin deler min interesse for f.eks. at drøfte, hvordan vi får styrket vores position i kampen for retsstatsprincipperne i EU. Vi vil tage et skridt for det til GAC-mødet på tirsdag, hvor den årlige retsstatsrapport skal drøftes. Fra dansk side arbejder vi desuden behårdt for, at over-

3. europaudvalgsmøde 15/10 2021

holdelse af retsstatsprincippet er koblet til udbetalingen af EU-midler. Den kobling er vigtig for dels at håndtere eksisterende og forebygge eventuelt kommende problemer på retsstatsområdet i EU.

3. Konferencen om Europas fremtid

- *Orientering fra formandskabet / politisk drøftelse*
Rådsmøde 3820 – Bilag 1 (samlenotat side 6)

Udenrigsministeren: Jeg forventer, at formandskabet på rådsmødet vil orientere om den seneste udvikling, og at Rådet vil drøfte forberedelserne af den kommende plenarforsamling d. 23. oktober 2021.

I forhold til den kommende plenarforsamling befinder vi os lidt i et vadested. Vi har på den ene side haft den første indledende plenarforsamling om de generelle forventninger til målet med konferencen. På den anden side venter vi på, at borgerpanelerne er klar til at komme med deres anbefalinger. Dét er først planlagt at ske på plenarforsamlingerne i december og januar. Mine forventninger til plenarforsamlingen nu i oktober er derfor ikke så store.

Jeg kan dog med glæde oplyse udvalget om, at jeg den 23. september – sammen med mine nederlandske og tyske kollegaer – lancerede en åbenhedsalliance. Initiativet har fået en meget positiv modtagelse med tilslutning fra samtlige medlemslande, Kommissionen, en lang række medlemmer af Europa-Parlamentet og Den Europæiske Ombudsmand.

Det betyder, at der nu er skabt momentum for at sætte åbenhed på dagsordenen. Det vil jeg bringe ind i konferencen på den kommende plenarforsamling i oktober, hvor jeg også vil lægge vægt på større inddragelse af de nationale parlamenter.

Jeg håber, at vi på den baggrund i løbet af konferencen kan lykkes med at omsætte den generelle velvilje over for åbenhedsspørgsmålet til konkrete bud på mere åbenhed. Det vil jeg arbejde målrettet for i det videre forløb.

Søren Søndergaard: Kan ministeren lige opfriske min hukommelse: Hvordan er det europæiske borgerpanel blevet udvalgt? Der har allerede været holdt nogle møder, og der skal holdes flere, og de tillægges åbenbart en stor værdi, så derfor er det lidt interessant at høre, hvordan de er udpeget.

I samlenotat bliver det nævnt, at der formentlig vil være stemning for, at der som led i udvælgelsen af en kommissionsformand skal finde en spidskandidatproces sted. Her vælger partigruppen med flest stemmer spidskandidater til posten som kommissionsformand. Og det kan muligvis bliver gennemført med en form for gentlemen's agreement, såfremt der er opbakning til det, men set fra et dansk synspunkt er det imidlertid en totalt udemokratisk procedure. Det kan jo betyde, at en person som repræsenterer 22 pct. af befolkningen pludselig skal stå som rådsformand, selv om der måske er tre andre, der mener det samme, og som har fået henholdsvis 21, 20 og 19 pct. af stemmerne. Det er jo en fuldstændig gaskgag procedure. Jeg ved godt, at man i Sydeuropa gør sig meget i den slags, men det giver virkelig ikke meget demokratisk mening. Jeg vil derfor gerne have, at ministeren bekræfter, at man fra dansk side vil gå fuldstændig og aldeles og totalt imod det og ikke acceptere det.

Udenrigsministeren: Kommissionens tanke har været, at medlemmerne af borgerpanelerne og repræsentanterne skulle udvælges, således at man har et repræsentativt udsnit af Europas befolk-

3. europaudvalgsmøde 15/10 2021

ning baseret på geografi og demografi. Jeg tror, vi skal væbne os med tålmodighed, for vi afventer stadig borgerpanelernes anbefalinger og den diskussion, som de skal afføde. Idéen med konferencen var, at politikere, beslutningstagere og institutioner skulle lytte til borgernes ønsker for Europas fremtid. Det er et samarbejde, som vi skal have fremadrettet. Det har jeg meget fokus på.

Jeg har også fokus på at undgå, at vi ender i en fremmedgørende institutionel diskussion, som ikke er vigtige for størstedelen af Europas befolkning, såsom spidskandidatprocessen. Jeg kender ikke alle detaljerne i sagen, men Søren Søndergaard og regeringen deler skepsissen for den procedure. Vi vil bekæmpe bureaukratisering og fremmedgørelse, og i den forbindelse mener vi, at vores åbenhedsinitiativ faktisk kan noget, og vi sætter pris på den store tilslutning, det har mødt.

Man skal gøre EU mere demokratisk, så befolkningen, medierne og alle aktører kan gennemskue, hvordan beslutninger træffes i EU. Man skal kunne holde folk ansvarlig for de beslutninger der træffes eller ikke træffes. Derfor er åbenhed et helt afgørende element. Det vil vi lægge meget vægt på.

Søren Søndergaard: Efter ministerens svar står det mig stadig ikke fuldstændig klart, hvordan det egentlig foregår med udvælgelsen af borgerpanelerne. Jeg stiller i stedet mit spørgsmål skriftligt.

4. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

5. Siden sidst

a) Orientering om EU-UK

Udenrigsministeren: Forholdet mellem EU og Storbritannien er ikke på dagsordenen, men jeg vil gerne benytte lejligheden til kort at informere om den seneste udvikling i forhold til protokollen om Nordirland. Som bekendt har man fra britisk side sat implementeringen af protokollen i bero.

Kommissionen forventes inden længe at indlede forhandlinger med Storbritannien om en samlet pakke for protokollen om Nordirland, der har til formål at løse helt konkrete, praktiske problemer med varer, der importeres fra Storbritannien til Nordirland. Der ventes også løsninger på en mere fleksibel håndtering af lægemiddeleksport og lempeligere håndtering af rejser med levende dyr mellem Storbritannien og Nordirland.

En løsningspakke vil naturligvis skulle ligge inden for rammene af protokollen. Og derfor vil britiske ønsker om at udfase EU-Domstolens jurisdiktion i Nordirland og at sidestille EU-standarder med britiske standarder ikke kunne imødekommes.

Det ville være uforeneligt med grundpræmissen i protokollen om Nordirland om Nordirlands tilknytning til det indre marked, som er en vigtig forudsætning for den åbne grænse mellem Irland og Nordirland og dermed freds aftalen. Og centralt for at sikre, at EU's høje standarder for f.eks. fødevarer sikkerhed og forbrugerbeskyttelse opretholdes.

Jeg kan somme tider blive i tvivl om, hvorvidt UK ønsker konkrete løsninger på praktiske problemer. Eller søger en konflikt.

Vi må nu afvente de kommende forhandlinger mellem Kommissionen og Storbritannien. Jeg forventer, at vi i forbindelse med GAC-mødet den 23. november 2021 vil have afklaring af, om vi nærmer os en løsning i forhold til Nordirland. Under alle omstændigheder lægger vi stor vægt på fortsat EU-solidaritet.

Jeg håber på en snarlig løsning ikke mindst af hensyn til befolkningen og virksomhederne i Nordirland, og så vi kan komme videre med at udvikle et godt samarbejde mellem EU og Storbritannien.

b) Orientering om den polske forfatningsdomstols dom af 7. oktober 2021

Udenrigsministeren: Her til sidst vil jeg orientere udvalget om den dom, som den polske forfatningsdomstol afsagde den 7. oktober 2021. Der har – af gode grunde – allerede været en del medieomtale af denne dom. Med dommen har den polske forfatningsdomstol – på den polske regerings foranledning – forværret den i forvejen bekymrende situation omkring retsstaten i Polen. Dommen har da også affødt skarpe reaktioner i hele Europa. I Polen med massive demonstrationer og meget kritiske udtalelser fra Kommissionen og en række EU-lande.

Der er ikke tvivl om, at den polske dom er meget bekymrende. Endnu et lavpunkt i den triste historie om de alvorlige udfordringer på retsstatsområdet i Polen. For det er selvsagt alvorligt, når et

medlemsland så grundlæggende stiller spørgsmål ved EU som retssystem og ved de værdier, som er bærende for vores samarbejde. Det handler om domstolenes uafhængighed. Og om respekt for EU-domstolens afgørelser.

Retsstatsprincippet er selve fundamentet for vores samarbejde i EU. Domstolene skal naturligvis være uafhængige i alle EU-lande – også Polen. Ellers kan EU ikke fungere.

Der er meget teknik og jura i dette. Men hvis man skræller alt det væk, er den politiske kerne den, at vi ikke kan have et meningsfuldt samarbejde, hvis ikke vi kan gå ud fra, at domstolene i alle medlemslande er frie og uafhængige. Og at EU-retten skal respekteres. Derfor er den polske dom vigtig og også af betydning for os.

Alex Ahrendtsen: Hvad udgør anstødsstenen i forholdet mellem EU og den polske højesteret, og hvad er der blevet afsagt i dommen? Jeg taler ikke polsk og kender ikke den polske grundlov. Men jeg går ud fra, at ministeren har fået et notat og en orientering om sagen fra Udenrigsministeriet.

Kim Valentin: Man kunne tolke ministerens udsagn, som om han mener, at Polens medlemskab af EU skal genovervejes, hvis ikke de retter ind. Det er jeg enig i, men jeg kunne godt tænke mig, at ministeren sagde det helt klart og tydeligt. Indtil videre bliver det kun sagt mellem linjerne. Man kan ikke være sød og slække på retsstatsprincippet og sige: Det kommer nok i løbet af de næste 5-10 år. Det skal bare være på plads; det er grundlæggende for, hvordan vi samarbejder. Hvis man ikke retter sig efter EU-Domstolen og retter sig efter vores fælles regler, kan man ikke være medlem af EU. Kunne ministeren ikke lige tage bladet fra munden?

Udenrigsministeren: Den polske sag blev indledt i marts af den polske regering. Baggrunden er, at EU-Domstolen havde dømt Polen for at tilsidesætte traktatens bestemmelser om bl.a. domstolenes uafhængighed. Den polske regering spurgte herefter den polske forfatningsdomstol om de grundlæggende traktatbestemmelser, som i EU-Domstolens fortolkning var forenelige med den polske forfatning. I sidste uge afsagde forfatningsdomstolen så sin dom, som slog fast, at en række grundlæggende principper i EU-traktaten, herunder principper om domstolsprøvelse og effektiv retsbeskyttelse, ikke er forenelig med den polske forfatning. Dermed tilsidesatte man jo hele vores fælles juridiske grundlag. Det er – for at sige det mildt – stærkt bekymrende.

Jeg er glad for at vi er enige omkring det. Det er bedst, når Danmark står sammen på tværs af Folketinget i så vigtige spørgsmål som dette og ikke blot sender et klart signal, men arbejder benhårdt for et stærkt retsstatsprincip i EU.

Alex Ahrendtsen: Sagen om Polen er dybt principiel. Den handler i bund og grund om forholdet mellem en forfatning og EU-lovgivningen. Alle medlemslande i EU har en forfatning – i Danmark kalder vi det en grundlov. Og der er andre lande, bl.a. Tyskland og Danmark, som tidligere har underkendt eller i hvert fald trukket i den juridiske håndbremse, når det angik forholdet med EU-lovgivning og forfatning.

Det er det, den polske højesteret har gjort. De har kigget på den polske forfatning og fundet, at visse principper i EU-lovgivningen ikke stemmer overens med den polske forfatning. Derfor er den polske regering jo nødt til at trække i håndbremsen, for den skal jo overholde sin forfatning. I Danmark ville det være nøjagtig det samme, hvis den danske højesteret fandt, at visse dele af EU-lovgivningen var i uoverensstemmelse med grundloven. Er ministeren enig i, at grundloven står

over EU-lovgivningen? Og hvis han er enig: Hvorfor står den polske forfatning så ikke over EU-lovgivningen?

Udenrigsministeren: Dette kunne blive en meget spændende diskussion. Vi skal huske på, at EU-rettens forrang er et grundlæggende princip, som blev knæsat i 1964, og som handler om at have respekt for de regler, vi har vedtaget i fællesskab. Det skal sikre, at de samme regler og rettigheder gælder på samme måde i alle medlemslande. Det er en forudsætning for alle lande, når de tiltræder EU-samarbejdet, og ikke blot et højtsvævende princip, som kan afvises efter forgodtbe- findende. Det gælder retsstaten og de grundlæggende værdier, men det sikrer også, at andre med- lemslande f.eks. ikke dumper miljømæssige eller sociale standarder til skade for miljø, klima og danske lønmodtagere.

Den bekymrende udvikling i Polen går ud på, at man politiserer og misbruger domme fra bl.a. hø- jesteretten og den tyske forbundsforfatningsdomstol til at undergrave EU-Domstolens autoritet og udfordre legitimitet af EU som et retssystem. Dermed påvirker det os alle, for når EU-Domstolen har afsagt sin dom, skal man selvfølgelig respektere det. Fra tid til anden kan der selvfølgelig opstå gnidninger mellem nationale domstole og EU-Domstolen, også om rækkevidden af EU's kompe- tence – det har vi set eksempler på. Det er ikke overraskende, da EU er et retligt forpligtende sam- arbejde. I regeringen har vi ikke et detaljeret kendskab til den polske dom, men hvis min forståelse af afgørelsen er korrekt, synes jeg ikke, at den tåler sammenligning med tidligere sager ved forfat- ningsdomstole.

For det første handler den polske dom netop om EU-Domstolens vurdering af de polske domstoles uafhængighed. Det vil sige kernen i retsstatsprincippet. Dommen forværrer dermed den i forvejen meget problematiske situation mellem EU og Polen på dette vigtige område. For det andet lader det til, at den polske dom er mere vidtrækkende end de eksempler, som man fra polsk side har henvist til. Tilsyneladende sætter man grundlæggende spørgsmålstejn ved EU-Domstolens og traktaternes autoritet. Det er det, der gør det stærkt problematisk.

Hvis Alex Ahrendtsen gerne vil have en mere grundlæggende debat, kan vi måske få det ved an- den lejlighed. Fra et politisk synspunkt handler det bare om, at vi indgår frivilligt i et fællesskab, hvor man må respektere reglerne. Vi har udarbejdet et system for alle borgeres og virksomheders rets- tilstand, og derfor er retsstatsprincippet vigtigt.

Søren Søndergaard: Jeg ser frem til en større diskussion. I forlængelse af Kim Valentins spørgs- mål, gør udenrigsministeren det så ikke mere vanskeligt, end det egentlig er? Der er vel bare tale om, at domstolene såvel som dommerne i Polen er politisk udpegede. Og de politiske domstole har så konstateret, at ingen må blande sig i, at de er politiske. Fint nok. Den holdning kan man da sag- tens have. Spørgsmålet er bare, om man kan have det inden for EU, hvilket var, hvad Kim Valentin spurgte om. Og det er da et interessant spørgsmål. Polen kan jo bare danne alliance med Aser- bajdsjan og Tyrkiet og andre lignende stater. Det skal de være velkommen til. Men kan det finde sted inden for EU? Det burde vi alle kunne svare på.

Alex Ahrendtsen: Jeg er glad for ministerens tilbud om en dybere diskussion, for det er vigtigt. Ikke desto mindre bekymrer det mig, at ministeren ikke har et detaljeret kendskab til sagen, for når det gælder højesteretsafgørelser, er det ofte detaljen, der er væsentlig. Jeg forlanger ikke, at en

minister skal vide alt. Men denne sag er imidlertid så principiel, at man burde have udarbejdet et detaljeret notat om, hvad det egentlig handler om.

Ministeren nævnte EU-rettens forrang. Betyder det, at EU-retten har forrang for grundloven?

Politisk udpegede højesteretsdommere behøver ikke at være et problem. Vi kender det jo fra andre meget toneangivende demokratiske lande.

NOT Udenrigsministeren: Selv om det ville være spændende med en lang juridisk og politisk diskussion om emnet, vil det nok være bedst, at vi oversender et skriftligt svar på Alex Ahrendtsens spørgsmål. På den måde får vi et fælles grundlag for de videre drøftelser.

Der spørges til EU-rettens forrang. Det er en forudsætning for at indgå i EU-fællesskabet, at man accepterer nogle spilleregler, bl.a. at domstolenes uafhængighed skal sikres. Det er et fundamentalt retsstatsprincip, og der er alvorlig tvivl om, hvorvidt det princip overholdes i Polen. Og den seneste dom fra den polske højesteret giver ikke anledning til færre bekymringer i den forbindelse.

Inden for de områder, hvor EU har kompetence til at tage beslutninger, er det vigtigt, at EU-retten har forrang.

Alex Ahrendtsen: Jeg vil meget gerne have et notat. Udvalget har allerede bedt Justitsministeriet om et, så Udenrigsministeriet kan jo samarbejde med dem. Sagen er jo meget principiel, og hvis vi tager det politiske aspekt ud af sagen og nøjes med at se på det juridiske, handler det om forholdet mellem EU-retten og landenes forfatninger. Det er afgørende, at ministeren er klar over dette forhold, inden han tager til Bruxelles og svinger den store hammer over Polen. Indtil videre har ministeren ikke kunnet give et klart svar på, om EU-retten har forrang for grundloven, eller om grundloven står øverst. Ud fra mit kendskab til jura står grundloven øverst. Uanset hvad der er sket, har den polske højesteret taget stilling til et konkret spørgsmål: Er dette i strid med den polske forfatning? Hvis det er tilfældet, må man jo reagere på det i Polen, ligesom vi ville have gjort i Danmark. Er ministeren ikke enig?

Udenrigsministeren: Det ville være oplagt også at få et svar fra justitsministeren.

Da Polen tiltrådte EU, forpligtede landet sig på EU's traktater inklusive artikel 1 og artikel 19, som dommen handler om. Ved tiltrædelsen accepterede man de bestemmelser, og hvis der var juridiske udfordringer, ville man have løst dem inden. Derfor kan Polen ikke bare komme nu og sige, at landet ikke er bundet af traktatens bestemmelser, i hvilke EU-rettens forrang bestemmes på de områder, hvor EU har kompetence. Traktaterne ligger til grund for samarbejdet.

Punkt 5. Siden sidst: Kommissionens forslag til forordning om etablering af infrastruktur for alternative brændstoffer og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/94/EU

EU-note (2020) – E 42 (EU-note om 55-pakken)

KOM (2021) 0559 – Bilag 1 (grund- og nærhedsnotat)

Transportministeren: Forslaget blev fremsat af Kommissionen den 14. juli 2021 som del af Kommissionens »Fit for 55«-pakke, som skal tilvejebringe EU's mål om at reducere drivhusgasudledninger med 55 pct. i 2030 i forhold til 1990.

Formål og indhold

Formålet med forslaget er at sikre etableringen af en minimuminfrastruktur for alternative drivmidler og derigennem en øget anvendelse af transportformer, der er drevet af alternative drivmidler.

For transport på vejene fastsættes der en række krav til elladeinfrastruktur om afstande mellem ladeparker på TEN-T-nettet samt den offentlige tilgængelige ladekapacitet. Forslaget stiller en række krav til ladeinfrastrukturen for så vidt angår standardisering, intelligente målere samt betalingsmuligheder.

For de lette køretøjer fastsættes der mål om, at der opstilles 1 kW offentligt tilgængelig ladekapacitet for hver indregistreret elbil og 0,66 kW for hver plugin-hybrid. Herunder skal der opstilles ladeparker langs TEN-T-vejnettet for hver 60 km.

Specifikt for tunge køretøjer stilles der derudover mål for brintoptankning, både langs TEN-T-vejnettet og i byknudepunkter samt mål for benyttelsen af LNG. LNG-tankstationer skal dog ikke etableres, såfremt omkostningerne er uforholdsmæssige i forhold til fordelene, herunder de afledte klima- og miljøfordele.

For maritim transport stilles der mål om, at der stilles landstrøm til rådighed i visse havne, som er omfattet af TEN-T-nettet, alt efter typen og størrelsen af skibe, og hvor ofte de anløber havnen. Dertil opstilles der også mål for infrastruktur til LNG i havnene i 2025. Medlemsstaterne skal i deres nationale politikrammer, under hensyntagen til de faktiske markedsbehov og udviklinger, udpege de TEN-T-hovedhavne, der skal give adgang til optankning af LNG.

For luftfarten stilles der mål om, at der fra år 2025 i TEN-T-lufthavne skal sikres levering af elektricitet i alle gates, der benyttes til kommerciel luftfart, samt at der i 2030 stilles elektricitet til rådighed ved øvrige standpladser, der bruges til kommerciel luftfart.

Herudover skal forslaget til forordning sikre fuld teknisk interoperabilitet til drivmiddelinfrastrukturen og sikre tilstrækkelig brugerinformation og passende betalingsmuligheder.

Slutteligt indeholder forslaget en række bestemmelser om periodisk rapportering og opfølgning for medlemslandene til Kommissionen, for at sikre en effektiv og rettidig implementering af forslagets krav og målsætninger.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen hilser forslaget, sammen med den øvrige »Fit for 55«-pakke, velkommen. Regeringen

ønsker en ambitiøs og omkostningseffektiv klimaindsats i EU, der kan realisere EU's klimamål for 2030 samt drive den grønne omstilling både i Danmark og hele EU mod klimaneutralitet i senest 2050.

Regeringen finder, at man i EU bør have et højt ambitionsniveau for udrulning af infrastruktur for alternative drivmidler til transport. Regeringen finder det positivt, at Kommissionen med forslaget adresserer behovet for udrulning af alternativ drivmiddelinfrastruktur til transport i medlemsstaterne, herunder ved at foreslå fælleseuropæiske mål for medlemsstaternes udrulning af infrastruktur for alternative drivmidler langs TEN-T-nettet, så europæere trygt kan tage på ferie i deres elbil.

Afslutning

Det slovenske EU-formandskab har sat en ambitiøs tidsplan for forhandlingerne af forslaget, og jeg forventer, at forslaget vil være på dagsordenen til transportrådsmødet i december. Jeg vil selvfølgelig sikre mig, at udvalget inddrages på behørigt vis snarest muligt, og jeg vender tilbage og forelægger forhandlingsoplæg om sagen på et senere tidspunkt.

Kim Valentin: I samlenotatet står der, at man ikke har foretaget beregninger af forslagets statsfinansielle og samfundsøkonomiske konsekvenser i Danmark. Forventer ministeren, at de beregninger kommer på et senere tidspunkt? I så fald vil jeg gerne bede om, at vi får dem oversendt i tilstrækkelig god tid inden forelæggelsen af forhandlingsoplægget.

NOT Transportministeren: Det skal vi selvfølgelig tilvejebringe. Vi regner med, at forslaget kommer i november, men man skal huske, at der i »Aftale om Infrastrukturplan 2035« allerede er afsat en hel del midler til alternativ infrastruktur i Danmark. Der skal desuden udarbejdes en strategi for tung transport i 2022.

Der foregår store diskussioner om ladeinfrastruktur, og der forventes at komme større efterspørgsel fra markedet end det, der er Kommissionens minimumskrav. Vi ligger på en rigtig flot kurve. Enhver, der har kørt blot en smule i et elkøretøj, kan jo se, at der er et kæmpestort behov for, at vi investerer i det i Danmark. Spørgsmålet bliver ikke, om dette kommer til at kræve højere ambitioner. Det bliver snarere, om det rent faktisk vil ende med at få konsekvenser for vores økonomi. Det vender vi tilbage til.

FO Punkt 6. Kræftdirektivets 4. pakke

– *Revideret forhandlingsoplæg*

EUU alm. del (20211) – Bilag 19 (kommenteret dagsorden)

KOM (2020) 0571 – Bilag 4 (samlenotat)

EUU alm. del (20201) – Bilag 444 (udvalgsmødereferat side 200 FO, forelagt til forhandlingsoplæg i EUU 19/11-20)

Udlændinge- og integrationsministeren: Jeg er her i dag i egenskab af fungerende beskæftigelsesminister.

Jeg vil godt starte med at beklage, at sagen forelægges med kort varsel. Det skyldes, at det slovenske formandskab har meddelt, at de inden for kort tid vil søge opbakning til et revideret mandat i Rådet. Mandatet ventes tiltrådt på Coreper og dermed ikke i sammenhæng med et rådsmøde.

Samtidig har det slovenske formandskab oplyst, at det nye mandat vil indeholde flere væsentlige ændringer i forhold til Rådets nuværende forhandlingsmandat. I det lys har regeringen vurderet, at der er behov for at revidere forhandlingsoplægget.

Overordnet set fastsætter EU's kræftdirektiv grænseværdier for kræftfremkaldende stoffer i arbejdsmiljøet. Kræftdirektivet er blevet revideret tre gange siden 2017. I den forbindelse er der blevet fastsat nye EU-grænseværdier for i alt 26 stoffer.

Kommissionens oprindelige forslag til direktivets fjerde pakke fastsætter EU-grænseværdier for tre stoffer. For stoffet benzen betyder forslaget, at den nuværende EU-grænseværdi skærpes. For stofferne akrylonitril og nikkel og nikkelforbindelser betyder det, at der fastsættes en EU-grænseværdi.

I Danmark vil Kommissionens forslag samlet set betyde en mindre forbedring af beskyttelsesniveauet for benzen og akrylonitril. For nikkel og nikkelforbindelser er EU-grænseværdien på sammen niveau som den nugældende danske værdi. Samtidig vil det sikre mere restriktive grænseværdier for de tre stoffer på tværs af hele Den Europæiske Union.

På den baggrund forelagde den rigtige beskæftigelsesminister sagen til forhandlingsoplæg i november 2020. Siden da har Europa-Parlamentet behandlet forslaget, og de er kommet med flere væsentlige ændringsforslag.

For at nå til enighed med Parlamentet ønsker det slovenske formandskab derfor at revidere Rådets mandat. Formandskabet har lagt op til at imødekomme nogle af Parlamentets ændringsforslag, men ikke dem alle sammen.

Konkret forventer vi, at Rådets mandat kommer til at omfatte en række ændringsforslag, der er relateret til

1. reproduktionsskadelige stoffer
2. farlige medicinske produkter og
3. en risikobaseret tilgang til fastsættelse af grænseværdier.

Formandskabet lægger op til, at reproduktionsskadelige stoffer skal omfattes af kræftdirektivet. I dag omfatter EU's kræftdirektiv kun kræftfremkaldende og mutagene stoffer. En af begrundelserne for at udvide direktivet er, at de strengeste krav til forebyggelse af udsættelse for farlige stoffer findes i kræftdirektivet.

I Danmark gælder der allerede i arbejdsmiljølovgivningen et generelt krav om at undgå udsættelse for farlige stoffer og materialer. Det gælder også for reproduktionsskadelige stoffer. Forslaget vil derfor kun have en mindre betydning for beskyttelsesniveauet her i landet og for de danske virksomheder. Det kan dog være med til at sætte øget fokus på reproduktionsskadelige stoffer i arbejdsmiljøet.

Europa-Parlamentet har også foreslået, at såkaldte farlige medicinske produkter skal omfattes af kræftdirektivet. Det forventes ikke, at det nye mandat i Rådet vil imødekomme Parlamentet til fulde. Det slovenske formandskab har i stedet lagt op til to indledende initiativer i forhold til farlige medicinske produkter.

For det første foreslår de en henstilling til Kommissionen om bl.a. at se på muligheden for at udarbejde retningslinjer for arbejde med farlige medicinske produkter. For det andet at udvide kræftdirektivets generelle krav om løbende oplæring til også at omfatte arbejdet med medicin indeholdende stoffer, der er kræftfremkaldende, mutagene eller reproduktionsskadelige. Et sådant krav vurderes allerede at gælde i dansk lovgivning for langt de fleste farlige medicinske produkter. Forslaget vurderes derfor kun at have mindre betydning for beskyttelsesniveauet i Danmark.

Endelig har Europa-Parlamentet foreslået, at direktivet fremover skal tage udgangspunkt i en såkaldt risikobaseret tilgang til fastsættelse af grænseværdier. Her forventes formandskabet at foreslå et kompromis med en opfordring til at undersøge muligheden for at anvende en sådan tilgang nærmere.

Som nævnt har det slovenske formandskab ikke lagt op til at medtage alle Europa-Parlamentets ændringsforslag. Bl.a. forventes formandskabet ikke at gå videre med Parlamentets to yderligere forslag til nye EU-grænseværdier for cobalt og kvartsstøv samt en handlingsplan for fastsættelse af flere nye EU-grænseværdier.

Fra dansk side er det også vurderingen, at det ville være svært at finde den nødvendige opbakning til det i Rådet. Når der fremsættes nye forslag på arbejdsmiljøområdet, er der en vanlig proces, der følges i forbindelse med nye EU-initiativer. Den indebærer, at der – udover at Kommissionen som sædvanlig udarbejder en konsekvensanalyse – også sker en høring af arbejdsmarkedets parter. Mange medlemslande, herunder Danmark, støtter op om en sådan proces. Den er med til at sikre et solidt fagligt grundlag for beslutningerne, og den er med til at sikre et tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter.

Særligt hvad angår grænseværdier ønsker regeringen generelt ikke at tilsidesætte denne proces. Når det er sagt, mener regeringen dog, at Kommissionen burde være mere ambitiøs og fremsætte forslag til flere nye EU-grænseværdier. Fremover bør der derfor ses på, om processen kan forbedres, så arbejdet med nye EU-grænseværdier kan gå hurtigere. Det er et synspunkt, som regeringen tidligere har rejst i EU.

Når formandskabet lægger op til at udvide direktivet til at omfatte reproduktionsskadelige stoffer, vil det således ske uden om den sædvanlige proces. Det vil sige uden en forudgående høring og uden en konsekvensanalyse. Regeringen medgiver derfor, at forløbet omkring denne pakke ikke har været hensigtsmæssig.

Som led i forhandlingerne vil vi også understrege, at den vanlige proces skal respekteres fremover. Det er vigtigt for alle parter, at vi fremadrettet holder fast i de forudsigelige processer og den faste inddragelse af arbejdsmarkedets parter. Samtidig er reproduktionsskadelige stoffer noget, der har været på EU-dagsordenen i mange år.

I forbindelse med både første og anden pakke kom Rådet og Parlamentet med henstillinger til Kommissionen om netop at adressere denne gruppe af stoffer. Dem har Kommissionen indtil videre kun fulgt op på i begrænset omfang, og det er en væsentlig del af forklaringen på, at Parlamentet denne gang prioriterer emnet højt i forhandlingerne.

I Danmark vil forslaget skulle implementeres gennem en ændring af den danske grænseværdibekendtgørelse og kræftbekendtgørelse. Som nævnt vil de nye ændringsforslag samlet kun have en mindre betydning for beskyttelsesniveauet her i landet, men forslaget kan være med til at øge beskyttelsesniveauet på tværs af Den Europæiske Union. Det vil dermed sikre bedre beskyttelse til arbejdstagerne, og det vil bidrage til mere lige vilkår for de europæiske virksomheder.

FO På den baggrund lægger regeringen fortsat op til at kunne støtte forslaget. Det håber jeg selvfølgelig på at kunne få udvalgets opbakning til i dag.

Kim Valentin: Venstre støtter regeringens forhandlingsoplæg. Vi stiller tre skriftlige spørgsmål, og de skal ses i forlængelse af den bemærkning, som jeg nu vil læse op:

»Med forslaget tager vi et vigtigt skridt i retning af at forebygge arbejdsrelateret kræft. Venstre støtter derfor at udvide direktivet, fordi det er afgørende for Venstre, at mennesker ikke bliver syge af at gå på arbejde. Det er vigtigt med et godt arbejdsmiljø, og det er vigtigt med en bedre beskyttelse af arbejdstageren. Tak for fremlæggelsen.«

Søren Søndergaard: Sidst denne sag blev forelagt til forhandlingsoplæg, kunne Enhedslisten som det eneste parti ikke støtte det. Det skyldtes, at regeringen ikke ville lægge afgørende vægt på, at de såkaldte overgangsfrister blev kortere. Dog må vi jo erkende, at der i samlenotatet til europaudvalgsmødet den 19. november 2020, hvor det oprindelige forhandlingsoplæg blev forelagt, stod:

»I det lys finder regeringen, at der ikke er grundlag for de foreslåede overgangsfrister på op til fire år, førend de foreslåede grænseværdier træder i kraft, og vil derfor arbejde for at forkorte de foreslåede ikrafttrædelsesfrister for de tre grænseværdier.«

Det afsnit fremgår ikke af samlenotatet til i dag, og vi kan ikke gennemskue hvorfor. Kan ministeren svare på det?

Hvis Enhedslisten skal kunne støtte forhandlingsoplægget, skal vi have en garanti for, at regeringen arbejder aktivt for visse elementer. Der bliver ikke »lagt stor vægt på« eller »lagt afgørende vægt på« noget.

F.eks. synes vi, at der skal lægges stor vægt på, at Europa-Parlamentets ændringsforslag om fastsættelse af grænseværdier for yderligere 25 stoffer arbejdes ind i direktivet. Vi kræver ikke, at regeringen skal lægge afgørende vægt på det, men vi synes, at det skal fremgå tydeligt, at man vil arbejde aktivt for det. Det samme gælder den europæiske fagbevægelses (ETUC) målsætninger om, at der skal fastsættes grænseværdier for 71 stoffer, og at man skal bede Kommissionen om at udarbejde en plan for det.

På den måde ville man tage nogle skridt i den rigtige retning. Jeg vil minde om, da tidligere kommissær for beskæftigelse og sociale rettigheder Marianne Thyssen i 2016 sagde, at 50 nye stoffer skulle være omfattet af direktivet i 2020. Og nu står vi altså, hvor vi står.

Udlændinge- og integrationsministeren: Vi sørger for at svare på de tre tekniske spørgsmål fra Venstre.

Til Søren Søndergaard: Regeringen har tidligere arbejdet for kortere frister, men det viste sig, at der ikke var opbakning til det. For at skære helt ind til benet kan man sige, at den sag er tabt.

Der er ikke noget til hinder for, at Danmark vedtager mere skrappe grænseværdier, end der vil fremgå af et forhåbentligt kommende EU-direktiv. Det vigtigste er, at direktivet bliver vedtaget, for det vil være et væsentlig skridt fremad for arbejdsmiljøet på europæisk plan. Hvis vi lægger afgørende vægt på noget nu, vil det risikere at blive en kæp i hjulet på den proces. Vi skal bakke op om kompromisset.

Søren Søndergaard: Jeg bestræbte mig før på at være nøjagtig: Enhedslisten beder *ikke* om, at der bliver »lagt afgørende vægt« i dette forhandlingsoplæg. Vi undrer os blot over, at det ikke fremgår, hvad man vil »lægge stor vægt på«.

Det er eksempler på formuleringer, som vi bruger i Europaudvalget, så regeringen kan signalere, for hvilke dele den vil slå i bordet og kæmpe til det sidste eller blot nævne én gang eller slet ikke kæmpe aktivt. Vi opfordrer derfor regeringen til, at man lægger stor vægt på det, som Europa-Parlamentet har vedtaget, og som ETUC har lagt frem. Det er jo ikke forslag, der kommer fra månen.

Udlændinge- og integrationsministeren: Søren Søndergaard har selvfølgelig ret i, at der er væsensforskel på, om man ønsker at »lægge afgørende vægt på« eller »stor vægt på« noget. Det kunne vi godt have udtrykt mere præcist i forbindelse med dette forhandlingsoplæg.

Søren Søndergaard: Det var da ærgerligt, at I så ikke gjorde det, for som forhandlingsoplægget forelægger nu, kan vi ikke støtte det. Hvis det fremgik, at regeringen ville arbejde aktivt for de førnævnte dele, havde vi selvfølgelig gerne bakket op om det. Så det er dobbelt ærgerligt, når nu det ikke engang er en bevidst beslutning at undlade det. Vi håber på bedre held næste gang.

Den fungerende formand konkluderede, at der ikke var flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet kun Enhedslisten havde ytret sig imod det.

Mødet sluttede kl. 16.13.